

УДК: 378.147:81'234

Коваль Тамара Іванівна, доктор педагогічних наук, завідувач кафедри інформаційних технологій, професор, Київський національний лінгвістичний університет, м. Київ, e-mail:koval@knlu.kiev.ua

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Анотація

У статті розглянуто інтерактивні технології навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах як таку організацію іншомовного мовленнєвого спілкування суб'єктів навчання, яка передбачає відповідно до цілей навчання, індивідуальних особливостей тих, хто навчається, найраціональніше комплексне застосування методів, прийомів, засобів і форм навчання з метою досягнення заздалегідь запланованого відповідного рівня іншомовної комунікативної компетенції. Запропоновано визначення поняття інтерактивних технологій навчання іноземних мов. Розглянуто проблеми розробки даних технологій для підтримки іншомовного мовленнєвого спілкування як провідної форми навчально-пізнавальної суб'єктно-суб'єктної та суб'єктно-об'єктної взаємодії з оперативним зворотним зв'язком

Ключові слова: інтерактивні технології навчання іноземних мов, інтерактивні методи, засоби, прийоми і форми навчання іноземних мов.

Слово «технологія» походить від грецьких – майстерність, мистецтво і – наука, закон, знання. Отже, технологія – це знання, наука про майстерність. Термін «технологія» у виробничій сфері розглядається як «сукупність методів обробки, виготовлення, зміни стану, властивостей, форми матеріалу, що застосовуються у процесі виробництва продукції. Тобто для отримання запланованого продукту дуже важливо виконати всі ті операції, які передбачені технологічною картою, і зовсім байдуже, хто ці операції виконуватиме. Технологія передбачає певну серійність, масовість в отриманні однакового продукту, а це означає, що у технології переважають закономірності процесу виготовлення певного продукту над людським

чинником, який також впливає на процес одержання цього продукту» [5]. В освітній галузі сутність терміну «технологія навчання» має свої особливості.

Український педагогічний словник технологію навчання трактує як галузь застосування системи наукових принципів до програмування процесу навчання й використання їх у навчальній практиці з орієнтацією на детальні цілі навчання, які допускають їх оцінювання. Ця галузь орієнтована більшою мірою на того, хто навчається, а не предмет вивчення, на перевірку виробленої практики в ході емпіричного аналізу й широкого використання аудіовізуальних засобів у навчанні, визначає практику в тісному зв'язку з теорією навчання [9, с. 331].

Суттєвість сучасної технології навчання, на думку Н. Ф. Тализіної, полягає у визначенні найраціональніших способів досягнення навчальної мети. Водночас навчальний процес слід розглядати комплексно як систему, і не можна обмежуватись аналізом лише окремих її складових. Комплексне використання сучасних методів навчання, технічних засобів навчання і носіїв навчальної інформації є однією з головних особливостей сучасної технології навчання [10, с. 57].

На думку С. О. Сисоєвої «технологія навчання включає сукупність форм, методів, прийомів, методик, засобів, що дозволяють гарантовано досягти запланованого результату. Отже в цьому контексті форми й методи, методики й засоби, прийоми навчання є тими структурними елементами, з яких конструюється технологія навчання відповідно до цілей і запланованих (бажаних) результатів навчального процесу» [8, с. 40].

В усіх цих визначеннях автори залишають поза увагою чи не найважливішу частину технології навчання індивідуальні особливості тих, хто навчається, (задатки, здібності, мотиви тощо) і професійно-методичний рівень викладача, який створює ці технології й упроваджує в навчальний процес, що, на наш погляд, впливає на якість досягнутого результату. Тому немає сумнівів, що, «провідна функція в проектуванні технології навчання належить викладачу, який відповідно до визначеної мети навчального процесу, запитів та можливостей тих, хто навчається, добирає зміст, форми й методи навчання, їх послідовність, час та етапи застосування таким чином, щоб досягти запланованого гарантованого позитивного результату» [8, с. 40]. Але, створена, експериментально перевірена в процесі навчання технологія навчання в

ідеалі повинна стати масовим продуктом і не залежати від змісту навчання і професійної майстерності викладачів, що її використовують у навчальному процесі.

Технологія навчання характеризується низкою істотних ознак, серед яких можна вирізнити такі: проєктованість, результативність, масовість, економічність, повторюваність, послідовність дій, наявність зворотного зв'язку, діагностичність, цілісність, інтегративність.

Кожна технологія навчання – це система, структурними елементами якої є: цілі навчання, що є системоутвірним її фактором; методи, форми і засоби навчання; етапність засвоєння навчального матеріалу; ступінь досягнення мети навчання. До кожної технології викладач добирає зміст навчання, враховуючи специфіку дисципліни, що вивчається студентами, їхні індивідуальні особливості, етап навчання тощо.

На наш погляд, у процесі створення технології навчання для вивчення студентами тієї чи іншої дисципліни важливо теж викладачкві врахувати характерні особливості вивчення саме цієї дисципліни. У навчанні іноземних мов провідним методичним принципом, є принципи комунікативності, що передбачає побудову процесу навчання як моделі процесу реальної комунікації (Ю. І. Пассов).

Комунікація – це процес обміну інформацією (фактами, ідеями, поглядами, емоціями тощо) між індивідами, що спілкуються. Комунікативні ситуації, що використовуються в навчанні іноземних мов, мають відтворювати типові ситуації реального життя у відповідній сфері спілкування. Важливим фактором, що впливає на процес комунікації, є організація взаємодії (діалогу) між індивідами, що спілкуються, а саме інтерактивна функція комунікації (обмін діями). Інтерактивний (англ. «interact», де «inter» – взаємний, «act» – діяти) означає здатний до взаємодії, діалогу. Значущість інтерактивності, на думку W. Veen, I. Lam, R. Taconis, полягає в тому, що вона забезпечує навчальний діалог, гнучкість структури подання знань й автономію навчальної діяльності [9].

Як відомо, існують такі моделі організації навчання іноземних мов у вищій школі: пасивна – студент виступає в ролі пасивного слухача (лекція-монолог, демонстрація, пояснення нового матеріалу); активна – студент виступає активним суб'єктом навчання. В активній моделі може бути реалізовано навчання іноземних мов як не інтерактивно (самостійна робота, виконання вправ, творчих завдань), так й

інтерактивно, тобто в умовах постійної, активної взаємодії (діалогу) всіх суб'єктів навчання (робота в парах, дискусія, бесіда, фронтальне опитування тощо).

Інтерактивне навчання іноземних мов передбачає перш за все діалогове навчання, у ході якого здійснюється взаємодія між суб'єктами навчального процесу. Його можна організувати з використанням інтерактивних технологій навчання. Сутність інтерактивного навчання іноземних мов полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх суб'єктів навчання (викладачів і студентів). Це взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де студент і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання.

Метою статті є розгляд проблеми розробки інтерактивних технологій навчання іноземних мов, у яких визначається іншомовне мовленнєве спілкування як провідна форма навчально-пізнавальної суб'єктно-суб'єктної і суб'єктно-об'єктної взаємодії з оперативним зворотним зв'язком.

Інтерактивні технології навчання іноземних мов – це така організація іншомовного мовленнєвого спілкування суб'єктів навчання, яка передбачає відповідно до цілей навчання, індивідуальних особливостей тих, хто навчається, найраціональніше комплексне застосування методів, прийомів, засобів і форм навчання з метою досягнення заздалегідь запланованого відповідного рівня іншомовної комунікативної компетенції.

Інтерактивні технології навчання можна впроваджувати як у процес традиційного, так й інноваційного навчання студентів із застосуванням комп'ютерно орієнтованих засобів і методів навчання. Організація процесу міжособистісного спілкування в процесі традиційного (безкомп'ютерного) навчання є простим завданням (опитування студентів, обговорення, проведення семінарів, лекцій, круглих столів тощо). Організація аналогічного процесу під час комп'ютерно орієнтованого, зокрема, і дистанційного навчання, є проблемою, яку на сьогодні вивчають багато дослідників (В. Ю. Биков, Р. С. Гуревич, В. М. Кухаренко, П. В. Стефаненко та ін.).

В останній час усе більше уваги приділяється розробниками комп'ютерно орієнтованих технологій навчання збільшенню рівня їхньої інтерактивності в процесі застосування в навчальному процесі, що впливає на якість сприйняття студентами навчального матеріалу. Аналіз робіт учених із проблеми забезпечення

інтерактивності комп'ютерно орієнтованого навчання [1; 2], засвідчує, що про його інтерактивність можна говорити лише тоді, коли реалізуються під час навчально-пізнавальної діяльності студентів такі характеристики:

- нелінійний доступ до навчальної інформації з використанням гіпертекстової технології;
- міжособистісне спілкування;
- оперативність суб'єкт-суб'єктних (викладач↔студенти, студент↔студент) і суб'єкт-об'єктних (студент↔комп'ютерно орієнтований засіб навчання) зворотних зв'язків;
- забезпечення для студентів права вибору;
- адаптація системи навчання до індивідуальних особливостей студентів;
- забезпечення різних рівнів автономії студентів (часткової, обмеженої та повної) реалізацією в інформаційно-навчальному середовищі відповідних стратегій керування їхньою навчально-пізнавальною діяльністю.

Важливим компонентом інтерактивних технологій навчання є метод навчання. У сучасній методиці навчання іноземних мов поняття *методу навчання* трактується як шлях до поставленої мети, означає спосіб упорядкованої діяльності вчителя й учня на шляху до поставлених цілей навчання, тобто є способом взаємодії учня й учителя (С. Ю. Ніколаєва).

Методи навчання, які використовуються протягом багатьох століть і застосовуються в сучасній навчально-пізнавальній діяльності, зветься традиційними. Існують різні класифікації, що розкривають багатогранність методів навчання. Методи навчання стали вирізняти за характером пізнавальної діяльності на інформаційно-рецептивні, репродуктивні, творчі, проблемні, частково-пошукові та дослідницькі (І. Я. Лернер, М. М. Скаткін), за важливими компонентами діяльності – на методи організації і самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності, методи стимулювання і мотивації учіння, методи контролю і самоконтролю в навчанні (Ю. К. Бабанський), за особливостями організації логічного шляху навчального пізнання (індуктивні, дедуктивні) і рівнем пізнавальної активності студентів – на репродуктивні, евристичні, дослідницькі (Г. І. Саранцев).

Е. Я. Голант класифікує методи навчання залежно від ступеня залучення до навчальної діяльності і поділяє їх на активні й пасивні [6, с. 8].

В останні роки під впливом розвитку педагогічної науки в контексті гуманізації і демократизації навчального процесу й упровадження суб'єктно-суб'єктної парадигми освіти активно застосовуються у вищих навчальних закладах методи активізації навчально-пізнавальних дій студентів. Е. С. Полат визначила такі найефективніші активні методи навчання в межах нових інтерактивних технологій як навчання у співробітництві, метод проектів, різнорівневе навчання, «портфель учня». Вона акцентує увагу на еволюційному процесі, що враховує потреби сьогодення, зміні пріоритетів у засвоєнні готових знань у процесі аудиторної роботи, на самостійну активну пізнавальну діяльність учня з урахуванням його особливостей і можливостей [5, с. 15–16].

Отже, інтерактивний метод навчання – це спосіб колективної взаємодії учасників педагогічного процесу через бесіду, діалог, під час яких відбувається їхня взаємодія з метою взаєморозуміння, спільного розв'язання навчальних завдань, розвитку особистісних якостей тих, хто навчається.

Найпоширенішими традиційними методами для організації інтерактивного навчання, що застосовуються під час навчання іноземних мов у вищому навчальному закладі, є: словесні методи – бесіда, діалог; наочні методи – інтерактивна демонстрація; корпоративні методи навчання – робота в парах, робота в малих групах, карусель та ін.; колективно-групові методи навчання – «аналіз ситуацій», «мозковий штурм», вирішення проблем та ін.; ситуативні методи навчання – імітаційні ігри; дискусійні методи навчання – дискусія, дебати та ін.; дослідницькі методи – метод проектів тощо.

З появою комп'ютерів, мультимедійної проекційної техніки та мережевих засобів зв'язку як інтерактивної платформи для професійної підготовки майбутніх фахівців, а також під впливом упровадження у вищі навчальні заклади особистісно орієнтованої парадигми освіти і реалізації діяльнісного й інтегративного підходів, методи навчання почали швидко видозмінюватися і розвиватися.

З'явилися *комп'ютерно орієнтовані методи навчання*, основними цілями застосування яких у процесі навчання іноземних мов є:

- 1) розвиток уваги, фантазії, уяви, спостережливості, нестандартності мислення, інтересу до навчання;
- 2) формування полікультурної особистості;

3) виховання системності, логічності, критичності і креативності мислення, а також працездатності, допитливості, пізнавальної самостійності та наполегливості в досягненні поставленої мети;

4) активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів;

5) заповнення прогалін у знаннях, уміннях і навичках з іноземних мов;

6) розвиток умінь самонавчання, саморозвитку та самовдосконалення;

7) формування вмінь мислити, творити, самостійно здобувати і засвоювати знання, уміння і навички.

Вибір викладачем інтерактивних *комп'ютерно орієнтованих методів навчання* іноземних мов має здійснюватися з урахуванням таких вимог:

- спрямованість на інноваційний, інтегративний, комунікативний та особистісно-діяльнісний принципи організації навчання;

- урахування психологічних особливостей студентів, їхньої готовності до самонавчання з використанням засобів інформаційних технологій;

- готовність викладачів до застосування в навчально-виховному процесі інтерактивних комп'ютерно орієнтованих методів навчання;

- готовність інформаційної інфраструктури вищого навчального закладу до впровадження в навчально-виховний процес інтерактивних комп'ютерно орієнтованих методів навчання;

- урахування умов зовнішнього середовища (соціальних, економічних тощо).

Серед інтерактивних комп'ютерно орієнтованих методів навчання можна вирізнити саме ті, які доцільно застосовувати в поєднанні з традиційними у процесі навчання іноземних мов майбутніх фахівців. До них можна віднести:

- комп'ютерне навчання іноземних мов – робота з електронними посібниками і підручниками, електронними кейсами і мовними портфелями, електронними енциклопедіями і словниками, системами машинного перекладу та ін.;

- методи комп'ютерної діагностики готовності студентів до занять – діагностичне комп'ютерне тестування;

- комп'ютерно орієнтовані методи навчального контролю і самоконтролю – автоматизоване тестування;

- проблемно-дискусійні комп'ютерно орієнтовані методи навчання – Інтернет-дискусії, Інтернет-конференції, ТБ-семінари та ін.;
- комп'ютерно-імітаційні методи навчання – рольові й ділові комп'ютерні мовні ігри;
- дослідницькі комп'ютерно орієнтовані методи навчання – метод телекомунікаційного проекту, on-line методи навчання та ін.

Враховуючи комунікативний підхід і ситуативність навчальної діяльності як основні критерії формування іншомовної комунікативної компетенції Н. П. Кочубей [3] поділяє інтерактивні методи навчання на ситуативні і неситуативні. До неситуативних інтерактивних методів вона відносить такі методи як діалог, опитування, взаємоопитування та мовний портфель учня. Ситуативні інтерактивні методи дослідниця представляє двома групами методів: ігрові й неігрові методи. Неігрові методи включають аналіз ситуацій, аукціон ідей, різного плану диспути, дебати, форуми, дискусії, «мозковий штурм». Серед ігрових ситуативних інтерактивних методів виділяє імітаційні (рольові і ділові ігри) і неімітаційні (моделюючі ігри, проектні ігри, тренінги, обмін знаннями) методи.

Залежно від способу організації колективної навчально-пізнавальної діяльності, на нашу думку, доцільно поділити інтерактивні методи навчання іноземних мов на групові (фронтальні) і колективно-кооперативні.

Групові (фронтальні) методи навчання іноземних мов передбачають навчання однією людиною (здебільшого викладачем) групи студентів. Усі студенти в кожен момент часу працюють разом чи індивідуально над одним завданням із наступним контролем результатів.

Колективно-кооперативні методи навчання іноземних мов передбачають організацію навчання в малих групах, об'єднаних спільною навчальною метою, наприклад метод співпраці в малих групах. За такої організації навчання викладач керує роботою кожного студента опосередковано, через завдання, якими він спрямовує діяльність групи. Таке навчання відкриває для студентів можливість співпраці зі своїми ровесниками, дозволяє реалізувати природне прагнення кожної людини до спілкування, сприяє досягненню високих результатів засвоєння знань і формування вмінь.

Залежно від способів стимулювання і мотивації учіння методи, що застосовуються у процесі інтерактивного навчання іноземних мов, можна поділити на ситуативно-тематичні, дискусійні та дослідницькі.

Ситуативно-тематичні методи навчання іноземних мов передбачають наявність спеціально створених комунікативних ситуацій, що моделюють реальність (зокрема і на комп'ютері), у якій студенти виступають активними учасниками.

До дискусійних методів навчання іноземних мов можна віднести такі як диспути, дебати, форуми, дискусії, «мозковий штурм».

Серед дослідницьких методів навчання іноземних мов можна виділити метод проектів, а з появою мережі Інтернет телекомунікаційні проекти.

Іншою складовою інтерактивних технологій навчання іноземних мов є *засоби навчання*, які допомагають викладачу організувати ефективне навчання іноземних мов, а студентам – успішно оволодіти нею.

Серед засобів навчання, що застосовуються у процесі навчання іноземних мов, можна виділити «паперові» (підручники, посібники, практикуми, навчально-методичні матеріали тощо) і комп'ютерно орієнтовані навчальні засоби, які різняться за видами матеріально-технічних носіїв інформації, на яких цей засіб знаходиться.

Серед матеріально-технічних носіїв інформації, які використовуються на заняттях з іноземних мов, слід виділити: персональні комп'ютери, сканери, принтери, мережеві засоби зв'язку, магнітні носії інформації (CD-ROM, CD-RW, флеш-пам'ять, дискети, жорсткі диски тощо), програвачі запису та ін.

Використання комп'ютерно орієнтованих засобів у процесі навчання іноземних мов сприяє підвищенню інтересу й загальної мотивації завдяки новим формам роботи і причетності до пріоритетного напрямку науково-технічного прогресу; активізації навчання завдяки привабливим і швидкозмінним формам подання інформації, індивідуалізації навчання; оперативного доступу до інформації. Застосування комп'ютерно орієнтованих засобів навчання під час вивчення іноземних мов значно підвищує інтенсивність навчально-виховного процесу, дозволяє охопити значний обсяг навчального матеріалу, який завдяки позитивній мотивації засвоюється міцніше.

Комп'ютерно орієнтовані засоби навчання можуть здійснювати програмне управління навчальною діяльністю студентів, допомагати у засвоєнні навчального матеріалу, розвивати мислення і творчу діяльність. Їх можна поділити на:

- *довідково-інформаційні*: лекційні мультимедійні презентації, гіпертекстові навчально-методичні матеріали, бази даних, електронні енциклопедії, довідники та інструкції, матеріали веб-сайтів, інформаційних порталів тощо;

- *демонстраційно-моделювальні*: імітаційні мультимедійні моделі, комп'ютерні моделюючі ігри;

- *комп'ютерно орієнтовані засоби, призначені для визначення рівня навчальних досягнень*: автоматизовані навчальні й контролюючі тести, системи комп'ютерних вправ для контролю і самоконтролю навчальних досягнень;

- *комп'ютерно орієнтовані засоби, призначені для отримання знань, умінь і навичок*: електронні підручники і посібники, мультимедійні навчальні курси, комп'ютерні програми (наприклад: «Triple play plus in English», «English on holidays», «English Gold», «Hello, America!», «Bridge to English», «Professor Higgins», «English for communication») і тренажери;

- *допоміжні комп'ютерно орієнтовані засоби*: системні програмні продукти мережевого і локального призначення (Windows, Linux, MS Office, OpenOffice, Skype, MS Internet Explorer, Opera, інформаційно-пошукові системи Google, AltaVista, Yahoo, Мета, Брама та ін.); системи розпізнавання текстової або графічної інформації (ABBYY FineReader та ін.), автоматизовані словники (Lingvo, Мультилекс, Polyglossum, Контекст та ін.), системи машинного перекладу (PROMT, Pragma, Google Переводчик та ін.), інструментальні засоби для авторської розробки електронних засобів навчання (Authorware, Quest, ToolBook та ін.) тощо.

Ю. І. Машбиць, визначивши інтерактивність як здатність комп'ютерного засобу навчання забезпечити вербальний чи невербальний навчальний діалог між людиною і комп'ютером, у результаті якого здійснюється обмін навчальними матеріалами та результатами його опрацювання [4, с. 16].

У контексті впровадження інтерактивних технологій навчання іноземних мов, серед зазначених засобів навчання ми надаємо перевагу тим, які можуть містити великий обсяг наочної навчальної інформації і забезпечити навчальний діалог з

реалізацією оперативного зворотного зв'язку між суб'єктами навчання і програмним засобом.

Можна вирізнити такі рівні інтерактивності комп'ютерно орієнтованих засобів навчання: відсутність інтерактивності, мінімальна інтерактивність, середня інтерактивність і високий рівень інтерактивності. Наприклад, електронні версії посібників на паперових носіях інформації, навчально-методичні матеріали, розміщені на веб-сторінках викладачів, які студенти використовують у навчальному процесі лише для отримання навчальних даних, є характерним прикладом комп'ютерно орієнтованих засобів з відсутньою інтерактивністю. Але в більшості сучасних комп'ютерно орієнтованих засобів навчання (електронні підручники, дистанційні курси, портали, веб-конференції, відео-конференції та ін.) інтерактивний компонент присутній і допомагає в процесі організації навчання іноземних мов мати оперативний зворотний зв'язок студента з викладачем, керувати презентаціями, спілкуватися з колегами-студентами під час виконання проектних робіт.

На нашу думку, найбільший успіх у навчанні іноземних мов забезпечує комплексне використання різних засобів навчання. Інтенсивність й ефективність процесу навчання досягаються лише в результаті раціонального використання всіх наявних засобів, враховуючи дидактичні переваги й недоліки кожного з них, тобто організовуючи процес навчання за принципами органічного поєднання різних засобів навчання і доцільного їх впровадження.

Важливою складовою інтерактивних технологій навчання іноземних мов є *форма навчання*. На нашу думку, щодо способу організації інтерактивного навчання іноземних мов можна вирізнити такі чотири рівні організації форм навчання у вищому навчальному закладі: перший рівень охоплює *форми організації навчально-виховного процесу* чи інноваційно на відстані (дистанційна форма навчання), чи традиційно (аудиторна і позааудиторна форми навчання); другий рівень відноситься до *організації системи навчання* (індивідуальна, індивідуально-групова, групова форми навчання та ін.); третій рівень охоплює *організацію навчального заняття* у формі інтерактивних лекцій, семінарів, практичних і лабораторних робіт, екскурсій, заліків, колоквиумів, екзаменів; четвертий рівень відноситься до *форм організації роботи студентів у навчально-комунікативній ситуації* часткової, обмеженої чи повної автономії.

Найважливішою формою організації навчального заняття у вищих навчальних закладах є лекція, організація якої не в інформативній формі, а у формі активної взаємодії всіх учасників процесу навчання для багатьох викладачів є справою новою. На сьогодні вже відомі такі види інтерактивних лекцій як проблемна лекція, лекція-дискусія, лекція-конференція, лекція-гра, у процесі яких, звичайно, використовуються мультимедійні презентації. Для таких лекцій характерні аналіз проблемних ситуацій, пошук шляхів розв'язання проблеми, презентація напрацювань студентів тощо.

Аналіз вітчизняної і зарубіжної теорії і практики дистанційного навчання як форми організації навчального процесу дозволяє визначити його характерні особливості щодо реалізації інтерактивного навчання іноземних мов. Серед них:

1) *вільний доступ до навчальної інформації*, що знаходиться в інформаційно-комп'ютерному навчальному середовищі;

2) *гнучкість структури подання знань*, тобто забезпечення для студентів права вибору навчального матеріалу різного рівня складності;

3) *асинхронність навчання*. Мається на увазі той факт, що в процесі навчання викладач і студент працюють за зручним для кожного розкладом. Студенти вищих навчальних закладів навчаються, а викладач спілкується з ними в слушний для себе час, у зручному місці і в зручному темпі;

4) *комунікативність навчання*. Постійний або епізодичний суб'єктно-суб'єктний діалог у навчальному процесі з використання сервісів мережі Інтернет (E-mail, Mailing list, Internet Relay Chat, IP-телефонія та ін.);

5) *інтернаціональність навчання*. Дистанційне навчання забезпечує зручну можливість експорту й імпорту освітніх послуг;

6) *нова роль викладача*. Йдеться про нову роль і функції викладача як консультанта і координатора навчального процесу;

7) *нова роль студента*. Вимоги до студента істотно відрізняються від традиційних. Він стає «автономним» студентом, сам визначає засоби навчання, час та місце вивчення навчального матеріалу, консультації з викладачем.

Перераховані вище особливості дистанційного навчання визначають його переваги перед іншими формами організації навчального процесу щодо реалізації інтерактивного навчання, але, одночасно пред'являючи певні специфічні вимоги як

до викладача, так і до студента, у жодному випадку не полегшуючи, а часом збільшуючи трудові затрати і того й іншого.

Отже, характерними ознаками інтерактивних технологій навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах є: активність, колективність, комунікативний та ситуативний характер навчальної діяльності; розвиток у тих, хто навчається, рефлексивних умінь, уваги, фантазії, уяви, спостережливості, нестандартного мислення; виховання системності, логічності, критичності і креативності мислення, а також працездатності, допитливості, пізнавальної самостійності й наполегливості в досягненні поставленої мети. Інтерактивні технології навчання іноземних мов є перспективними, оскільки визначають діалог як провідну форму навчально-пізнавальної інтерактивної взаємодії з оперативним зворотним зв'язком і передбачають врахування основних методичних принципів навчання іноземних мов комунікативності й ситуативно-тематичної організації навчання.

Список використаних джерел

1. *Гриценко В. И.* Дистанционное обучение: теория и практика : монография / Гриценко В. И., Кудрявцева С. П., Колос В. В., Веренич Е. В. – К. : Наукова думка, 2004. – 375 с.: ил., табл. – Библиогр.
2. Інтерактивні технології навчання: Теорія, досвід: метод, посіб. / авт.-уклад.: О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : А.П.Н., 2002. – 136 с.
3. *Коваль Т. І.* Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності : навч.-метод. посібник / Коваль Т. І., Сисоева С. О., Сущенко Л. П. – К. : Видавничий центр КНЛУ, 2009. – 380 с.
4. *Кочубей Н.* Характеристика інтерактивного навчання англійського діалогічного мовлення молодших школярів / Н. Кочубей // Теоретичні питання культури, освіти та виховання : зб. наук. праць / за заг. ред. проф. Матвієнко О. В. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2010. – Вип. 42. – С. 133–139.
5. *Малафіїк І. В.* Дидактика : навч. посіб. / І. В. Малафіїк. – К. : Кондор, 2009. – 406 с. – Режим доступу : <http://www.info-library.com.ua/books-text-4322.html>.
6. *Машбиц Е. И.* Компьютеризация обучения: проблемы и перспективы / Е. И. Машбиц. – М. : Знание, 1986. – 80 с.
7. *Полат Е. С.* Новые педагогические и информационные технологии в системе образования : учеб. пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф.

пед кадров / Полат Е. С., Бухаркина М. Ю., Моисеева М. В., Петров А. Е. / под ред. Е. С. Полат. – М. : Издательский центр «Академия», 2000. – 272 с.

8. *Сисоєва С. О.* Інтерактивні технології навчання дорослих : навч.-метод. посіб. / НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. – К. : ВД «ЕКМО», 2011. – 320 с.

9. Український педагогічний словник / [уклад. С. У. Гончаренко]. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.

10. Форми, методи і організація навчального процесу в кредитно-модульній системі : навч.-метод. посібник / С. М. Гончаров, А. А. Білецький, О. М. Губницька, Т. А. Костюкова; за ред. С. М. Гончарова. – Рівне : НУВГП, 2007. – 184 с.

11. *Veen W., Lam I., Taconis R.* A virtual workshop as a tool for collaboration: towards a model of telematic learning environments // *Computer & Education: An International Journal*. – 1998. – Vol. 30. – No. ½ – PP. 31–39.

ИНТЕРАКТИВНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ В ВУЗЕ

Коваль Тамара Ивановна, доктор педагогических наук, заведующая кафедрой информационных технологий, профессор, Киевский национальный лингвистический университет, г. Киев, e-mail:koval@knlu.kiev.ua

Аннотация

В статье рассматриваются интерактивные технологии обучения иностранных языков в вузе как такая организация иноязычного речевого общения субъектов обучения, которая предусматривает в соответствии с целями обучения, индивидуальными особенностями обучаемых наиболее рациональное комплексное использование методов, приемов, средств и форм обучения с целью достижения в обучаемых заранее запланированного соответствующего уровня коммуникативной компетенции. Предложено определение понятия интерактивных технологий обучения иностранным языкам. Рассмотрены проблемы разработки данных технологий для поддержки иноязычного речевого общения как ведущей формы учебно-познавательного субъектно-субъектного и субъектно-объектного взаимодействия с оперативной обратной связью.

Ключевые слова: интерактивные технологии обучения иностранных языков; интерактивные методы, приемы, средства и формы обучения иностранных языков.

THE INTERACTIVE FOREIGN LANGUAGE TEACHERS TECHNOLOGIES

Tamara I. Koval, Doctor of Pedagogical Sciences, Chair of Information Technology Department, professor, Kyiv National Linguistic University, Kyiv e-mail: koval@knlu.kiev.ua

Resume

The interactive technologies in teaching foreign languages at high school as integrated system of teaching process are considered in the article. They provide the most efficient usage of selected interactive methods, means and forms of foreign languages learning, taking into account the individual features of students to achieve the appropriate level of foreign language communicative competence. A definition of interactive technologies of teaching foreign languages is introduced. The problems of development of these technologies to support foreign language speech communication as a leading form of educational and cognitive subjective subject-subject and subject-object interaction with operational feedback are described.

Key words: interactive technologies in teaching foreign languages; interactive methods, means and forms of foreign languages learning.

Матеріал надійшов до редакції 27.09.2011 р.